KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY

STATUTÁRNÍHO MĚSTA OLOMOUCE

na roky 2016-2018

OLOMOUC

OBEC PŘÁTELSKÁ RODINĚ
FAMILY FRIENDLY MUNICIPALITY

OLOMOUC MĚSTO PRO RODINU

Koncepce rodinné politiky statutárního města Olomouce na roky 2016-2018

Obsah

1. Úvod ... 3

2. Základní sociodemografické údaje ... 5
   2.1 Obyvatelstvo ... 5
   2.2 Věková struktura obyvatelstva ... 7
   2.3 Obyvatelstvo podle rodinného stavu a vzdělání ... 9
   2.4 Sňatečnost a rozvodovost ... 11
   2.5 Rodičovství ... 12
   2.6 Ekonomická aktivita ... 13
   2.7 Bytový fond ... 14
   2.8 Domácnosti ... 15

3. Analýza potřeb rodin žijících na území města Olomouce ... 17

4. Analýza potřeb rodin – angažovanost ... 19

5. Opatření rodinné politiky statutárního města Olomouce na roky 2016-2018 ... 20
   5.1 Komunikace s rodinami ... 20
   5.2 Služby pro rodiny ... 21
   5.3 Slučitelnost rodinného života a zaměstnání ... 23
   5.4 Městský prostor přátelský rodinám ... 23
   5.5 Přímá podpora rodin ... 26
   5.6 Institucionální udržitelnost rodinné politiky ... 26

6. Závěr ... 28

7. Použitá literatura ... 29

1. Úvod

Rodinná politika představuje souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny. Jedná se o politiku průřezovou, která zasahuje do různých oblastí života, jako je např. školství, zdravotnictví, infrastruktura, bydlení, trh práce a další.

V České republice se institucionálním zabezpečením rodinné politiky zabývá Ministerstvo práce a sociálních věcí. Nejdůležitějšími aktéry rodinné politiky jsou však obce a kraje, které znají potřeby rodin blíže, mají přehled o místních podmínkách a mohou tak rychle reagovat na aktuální potřeby.

Statutární město Olomouc zpracovalo koncepční materiál „Rodinná politika statutárního města Olomouce na roky 2014-2015“, kterým reagovalo na doposud neexistující zastřešující koncepci rodinné politiky, v jejímž rámci by byla realizována prorodinná opatření. Koncepční materiál měl tedy rozvinout takovou politiku, která by zastřešovala doposud nesystematicky propojené prvky rodinné politiky fungující separovaně, reagovala na potřeby rodin a současně vnesla do rodinné politiky více plánování. V konceptu rodinné politiky byl kladen důraz především na proaktivní přístup města, jeho propagační, informativní a iniciační roli.

Realizace rodinné politiky města má oporu v Programovém prohlášení rady města Olomouce na období 2014-2018, v němž se hovoří o rozvoji rodinné politiky města.

Na rozvoj rodinné politiky města Olomouce měla vliv i neinvestiční dotace MPSV, a to díky prvenství města v soutěži Obec přátelská rodině roku 2014.

Nová Koncepce rodinné politiky statutárního města Olomouc na roky 2016-2018 se dotýká stejných oblastí jako koncepce předchozí, a to:

- komunikace s rodinami
- služby pro rodiny
- slučitelnost rodinného života a zaměstnání
- městský prostor přátelský rodinám
- přímá podpora rodin
- institucionální udržitelnost rodinné politiky.

Pro účely tohoto koncepčního materiálu uvažujeme o rodině jako o soužití alespoň dvou lidí, o rodinách s dětmi do 26 let, či mladých a bezdětných rodinách. Problematika rodin se

specifickými potřebami je dlouhodobě řešena prostřednictvím komunitního plánování sociálních služeb.

Opatření, kterými se tento materiál zabývá, reagují na zjištění a doporučení obsažená ve Studii rodin v Olomouci, kterou v roce 2015 zpracovala společnost SocioFactor s.r.o. Samotná opatření jsou pak rozpracována a konkretizována v jednotlivých ročních akčních plánech.

Koncepce rodinné politiky statutárního města Olomouce na roky 2016-2018 byla schválena RMO dne 19. 4. 2016.

2. Základní sociodemografické údaje

V této kapitole se zabýváme základními sociodemografickými ukazateli města Olomouce a jejich proměnou v čase. Sociodemografické údaje jsou součástí materiálu Studie rodin v Olomouci, kterou v roce 2015 zpracovala společnost SocioFactor s.r.o.

2.1 Obyvatelstvo

Město Olomouc obývalo na konci roku 2014 téměř sto tisíc obyvatel, přesně 99 809 obyvatel. Vývoj počtu obyvatel v průběhu uplynulých dvaceti let nám představuje následující graf č. 1.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel města Olomouc 1995 - 2014

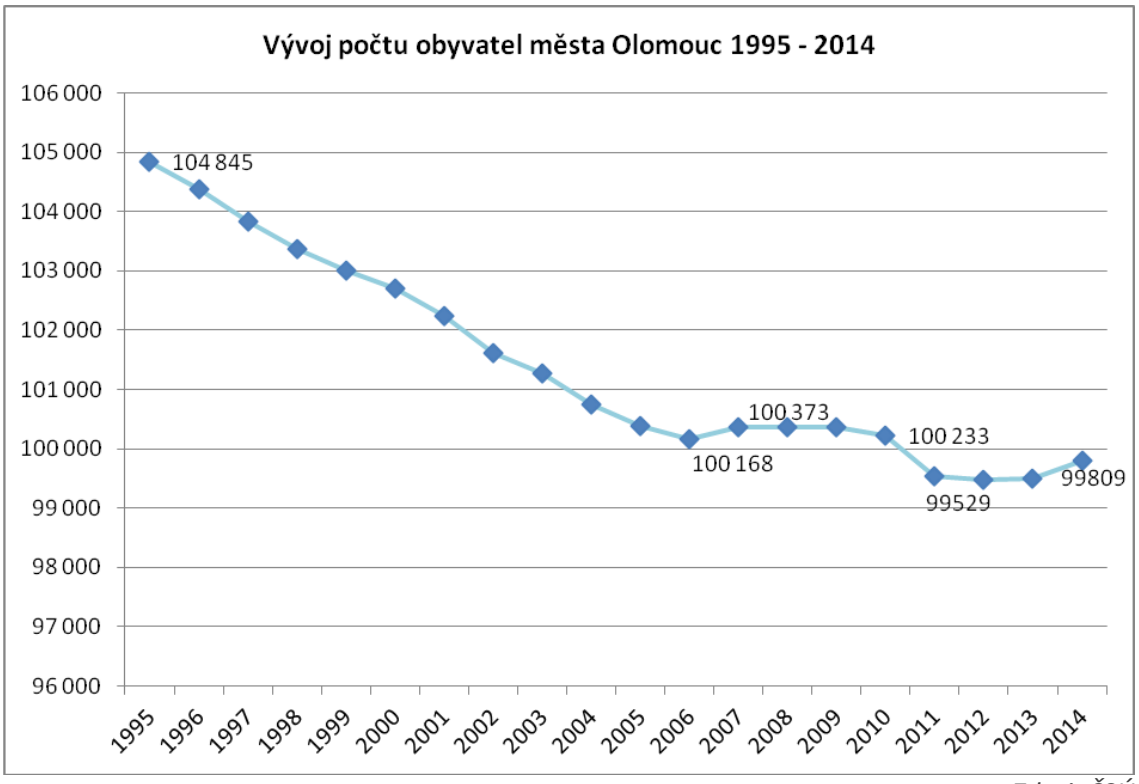

Zdroj: ČSÚ

Za posledních dvacet let se celkový počet obyvatel města snížil o více než 5 tisíc (5036 obyvatel). Největší pokles byl zaznamenán mezi lety 1995 až 2006. V roce 2007 se počet obyvatel mírně zvýšil (o 205 osob) a také následující tři roky se počet obyvatel pohyboval nad 100 tisíci. Tato hranice byla poprvé pokořena v roce 2011, kdy na konci roku město obývalo 99 529 osob. I přes nárůst počtu obyvatel mezi lety 2013 – 2014 (o 320 osob), zůstal počet obyvatel pod 100 tisíci (99 809). V průběhu roku 2015 došlo ovšem k nárůstu počtu obyvatel a

k 31. 12. 2015 se mohlo město Olomouc opět pochlubit počtem obyvatel nad 100 tisíc, konkrétně se jedná o 100 154 obyvatel. Za nárůstem počtu obyvatel stojí jak přirozený přírůstek (počet živě narozených přesahoval o 200 osob počet zemřelých), tak obyvatelé přistěhovalí (počet přistěhovalých převyšoval o 145 osob vystěhovalých).

Níže uvedený graf se zabývá přirozeným přírůstkem/úbytkem obyvatel ve městě Olomouci v letech 2005 – 2014.

Graf 2: Přirozený přírůstek/úbytek obyvatel v letech 2005 - 2014, město Olomouc

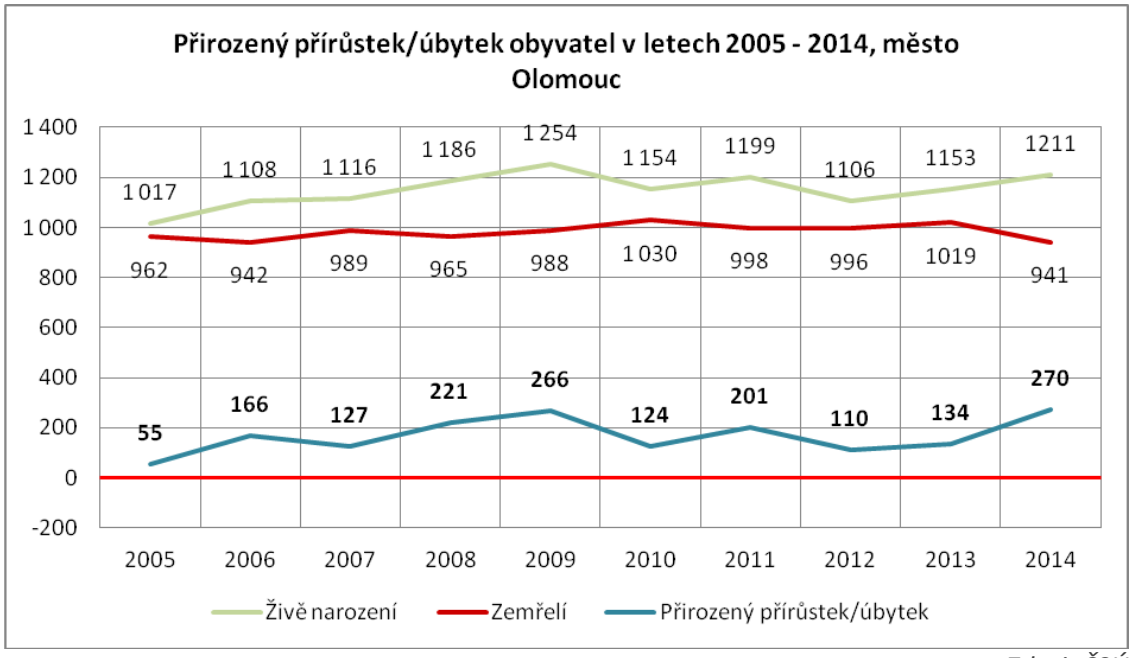

Zdroj: ČSÚ

Z grafu vyplývá, že nejnižší přirozený přírůstek byl zaznamenán v roce 2005, kdy počet živě narozených o 55 osob převyšoval počet zemřelých. Naopak nejvyšší přirozený přírůstek byl zaznamenán v roce 2014, kdy dosahoval 270 osob.

Nejvíce dětí se narodilo v roce 2009 (1 254 osob) a v roce 2014 (1 211 osob), nejvíce obyvatel města zemřelo v roce 2010 (1 030 osob) a v roce 2013 (1 019 osob), nejméně pak v roce 2014 (941 osob).

Graf 3: Migrační přírůstek/úbytek obyvatel v letech 2005 - 2014, město Olomouc

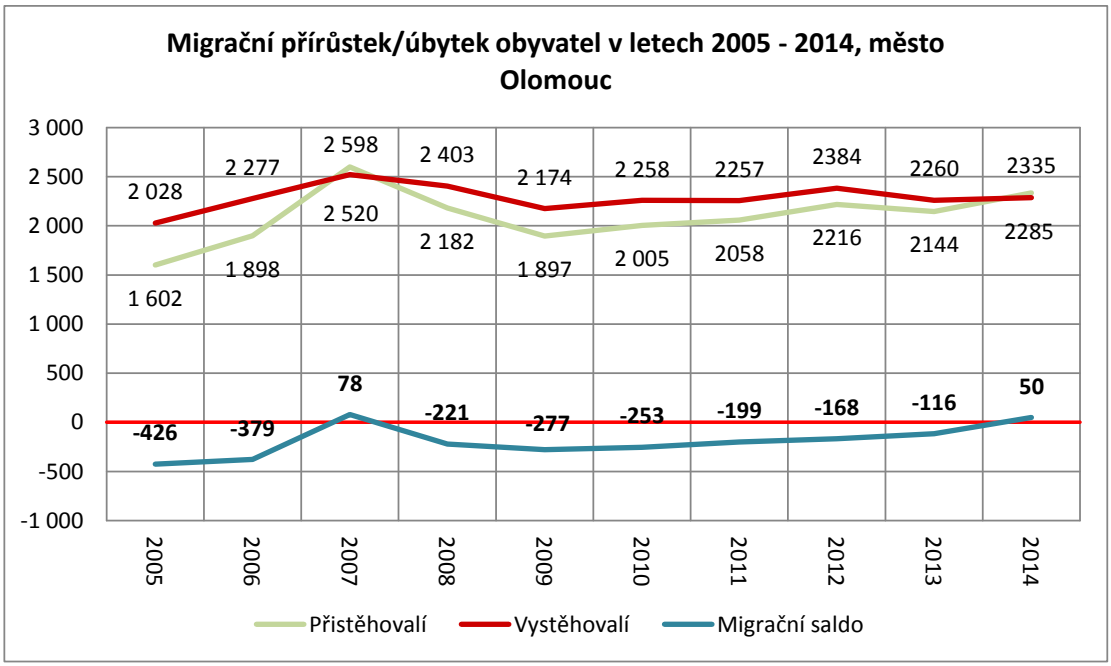

Zdroj: ČSÚ

Výše uvedená křivka znázorňující migrační saldo prozrazuje, že v průběhu sledovaného desetiletého období docházelo, s výjimkou dvou let (2007 a 2014), vždy k migračnímu úbytku osob. K největšímu úbytku osob stěhováním došlo v roce 2005 (o 426 osob) a 2006 (o 379 osob). Roky 2007 a 2014 jako jediné zaznamenaly vyšší počet přistěhovalých než vystěhovalých (v roce 2007 o 78 osob, v roce 2014 o 50 osob). Zároveň lze však také sledovat, že od roku 2009 se záporné migrační saldo snižuje.

Nejvíce osob se z města Olomouc vystěhovalo v roce 2007 (2 520) a v roce 2008 (2 403), zatímco nejvíce osob se do města přistěhovalo v roce 2007 (2 598 osob) a v roce 2014 (2 285 osob), nejméně v roce 2005 (1 602) a v roce 2009 (1 897 osob).

2.2 Věková struktura obyvatelstva

Jak ukazuje graf níže, průměrný věk obyvatel města Olomouc roste. V roce 2005 dosahoval 40,5 let a na konci roku 2014 již 42,1 let. Srovnáním průměrného věku obyvatel města Olomouc s obyvatelstvem okresu Olomouc vidíme, že průměrný věk obyvatel města je dlouhodobě vyšší než obyvatel okresu Olomouc, na konci roku 2014 činil tento rozdíl 0,6 let.

Graf 4: Průměrný věk obyvatel v letech 2005 - 2014, srovnání město Olomouc a okres Olomouc

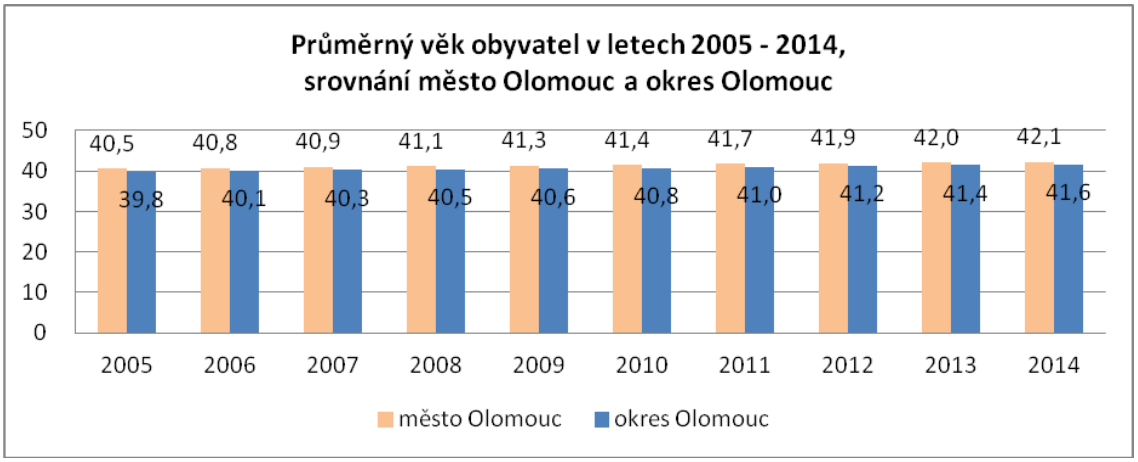

Zdroj: ČSÚ

Statistiky dále poukazují na stárnutí obyvatel, kdy od roku 2004 do roku 2014 znatelně přibylo osob v poproduktivním věku 65 a více let (o 3,8%) a snížil se počet obyvatel ve věku produktivním, tedy 15-64 let (o 5,1%). Mírně vzrostl počet osob v předproduktivním věku 0- 14 let (o 1,4%). Nejsilnější věkovou skupinou je obyvatelstvo ve věku 35-39 let následována obyvateli ve věku 30-34 let a 40-44 let. Nejméně početná je věková skupina osob dosahujících 75 let a více. Mezi mladšími ročníky je nejméně zastoupena věková skupina 15-19 let.

2.3 Obyvatelstvo podle rodinného stavu a vzdělání

Graf níže se zabývá obyvatelstvem podle rodinného stavu a pohlaví.

Graf 5: Obyvatelstvo podle rodinného stavu a pohlaví, Olomouc, SLDB 2011

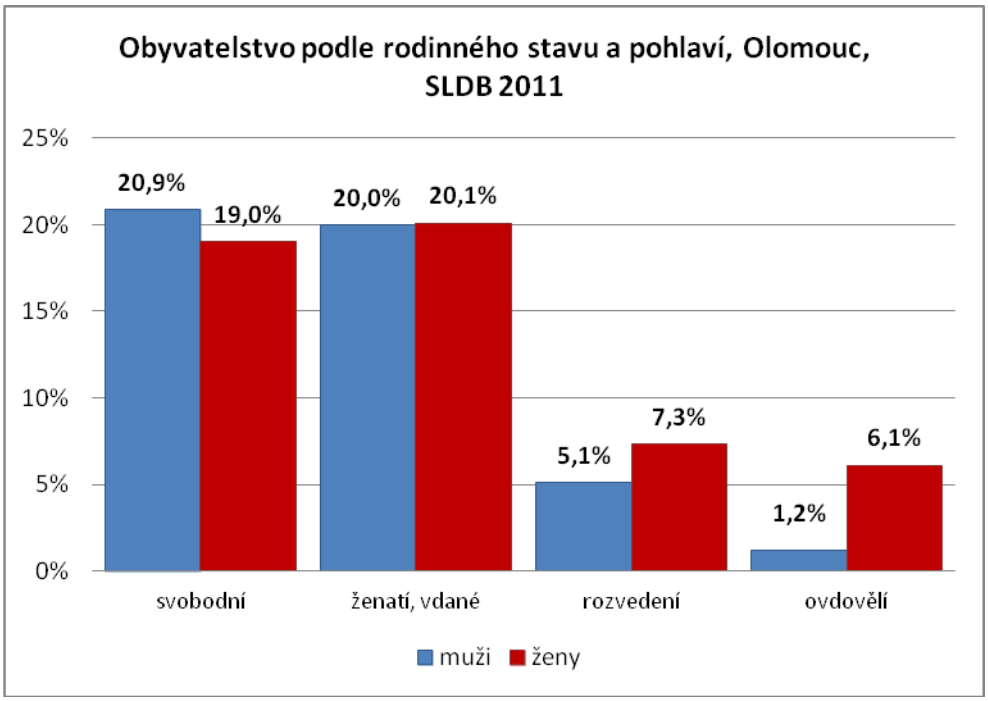

Zdroj: ČSÚ

Čtyři desetiny (40,1 %) obyvatel města tvoří obyvatelé ženatí či vdané, následováni bezmála stejně početnou skupinou svobodných (39,9 %). Rozvedení představují více než desetinu obyvatel (12,4 %) a ovdovělí jsou zastoupeni 7,3 % osob.

Graf níže se zabývá vzdělanostní strukturou obyvatel ve městě Olomouc starších 15 let a jejich srovnání v letech 2001 a 2011.

Graf 6: Vzdělanostní struktura obyvatel starších 15 let, město Olomouc, srovnání let 2001 a 2011 (SLDB)

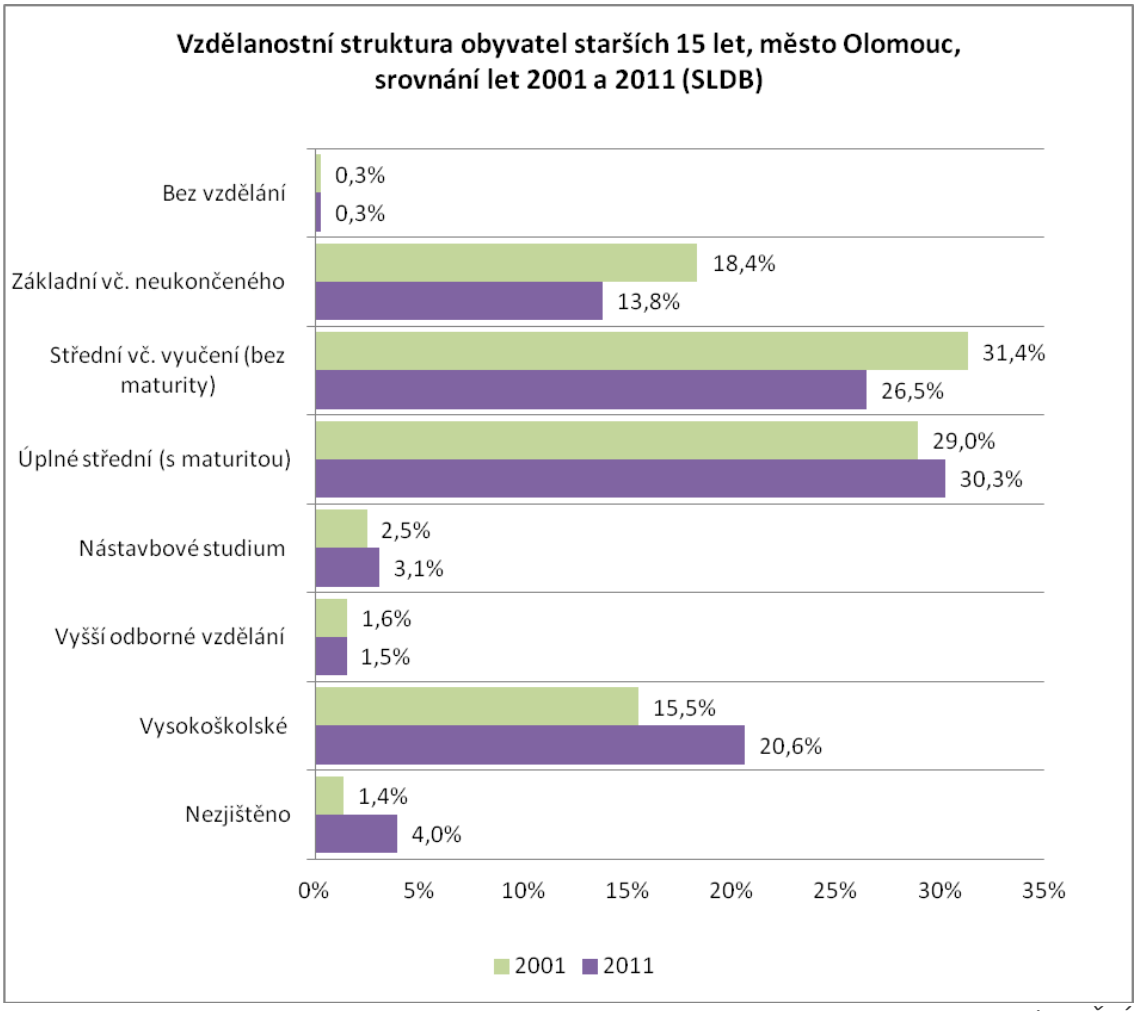

Zdroj: ČSÚ

Ze srovnání vzdělanostní struktury obyvatel města starších 15 let v letech 2001 a 2011 vyplývá, že došlo k nárůstu populace s vyšším vzděláním. V roce 2011 oproti roku 2001 přibyl podíl obyvatel s nejvyšším dokončeným vzděláním úplným středním s maturitou (o 1,3 %, 1 309 osob), nástavbovým (o 0,6 %, 538 osob) a vysokoškolským vzděláním (o 5,1 %, 4 545 osob). Naopak došlo k poklesu zastoupení osob se základním či neukončeným základním vzděláním (o 4,6 %, 3 907 osob) a se vzděláním středním bez maturity, vč. vyučených (o 4,9 %, 4 113 osob). Podíl obyvatel bez vzdělání a s vyšším odborným vzděláním je srovnatelný.

Ženy pak dominují ve skupině osob s nástavbovým vzděláním, dále pak ve skupině osob se základním vzděláním včetně neukončeného a ve skupině osob s vyšším odborným vzděláním. Muži naopak dominují ve skupině obyvatel s nejvyšším ukončeným vzděláním středním včetně vyučení bez maturity.

2.4 Sňatečnost a rozvodovost

Počty uzavíraných a rozváděných manželství mají v průběhu let 2005 – 2014 mírně klesající tendenci, jak znázorňuje následující graf.

Graf 7: Počet sňatků a rozvodů v letech 2005 - 2014, Olomouc

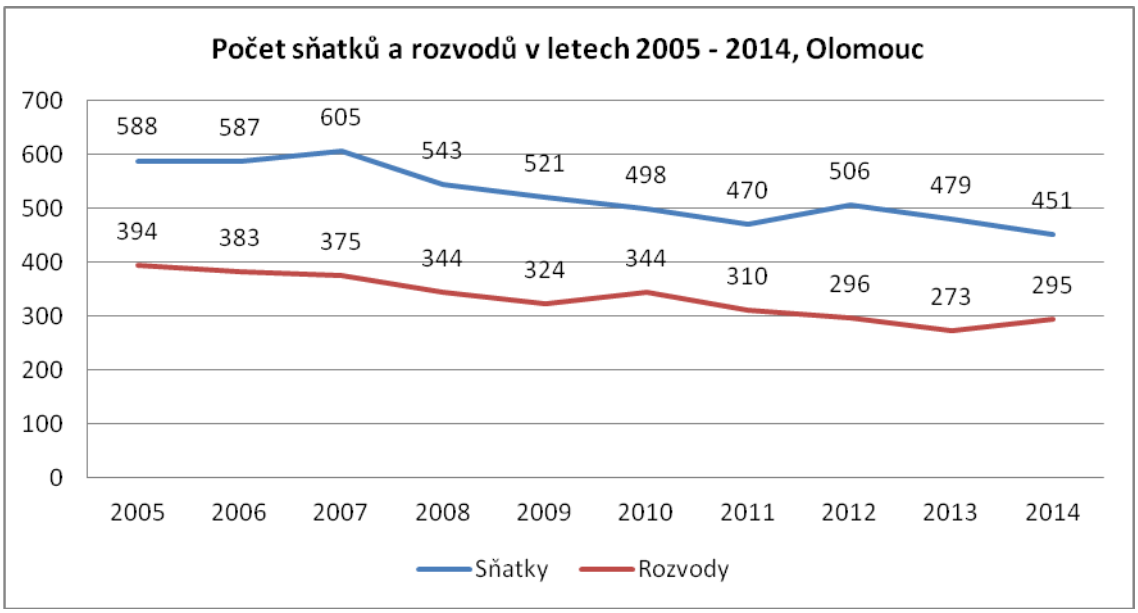

Zdroj: ČSÚ

Ze srovnání let 2005 a 2014 vyplývá, že v roce 2014 se uskutečnilo o 137 svateb méně než v průběhu roku 2005. Zároveň bylo v roce 2014 uzavřeno nejméně manželství za posledních deset let (451 sňatků).

V roce 2014 bylo rozvedeno 295 manželství, což je o 99 méně než v roce 2005 a vyjma roku 2013 (rozvedeno 273 manželství) se jedná o nejnižší počet ve sledovaném období.

Co se týká rozvodů s nezletilými dětmi, ty se podílejí ve sledovaném desetiletém období přibližně polovinou na celkovém počtu rozvodů. Nejvíce manželství s nezletilými dětmi (57,9 %) bylo rozvedeno v roce 2007, nejméně – necelá polovina z celkového počtu rozvodů (47,6 %) v roce 2013. V roce 2014 bylo rozvedeno 51,2 % manželství s nezletilými dětmi.

2.5 Rodičovství

Jak ukazuje graf níže, počet živě narozených dětí se v uplynulých deseti letech pohybuje nad hranicí 1 tisíce osob a od roku 2006 pravidelně přesahuje 1 100 osob. Nejvíce dětí se narodilo v roce 2009 (1 254 osob) a v roce 2014 (1 211 osob).

Graf 8: Počet živě narozených v letech 2005 - 2014, město Olomouc

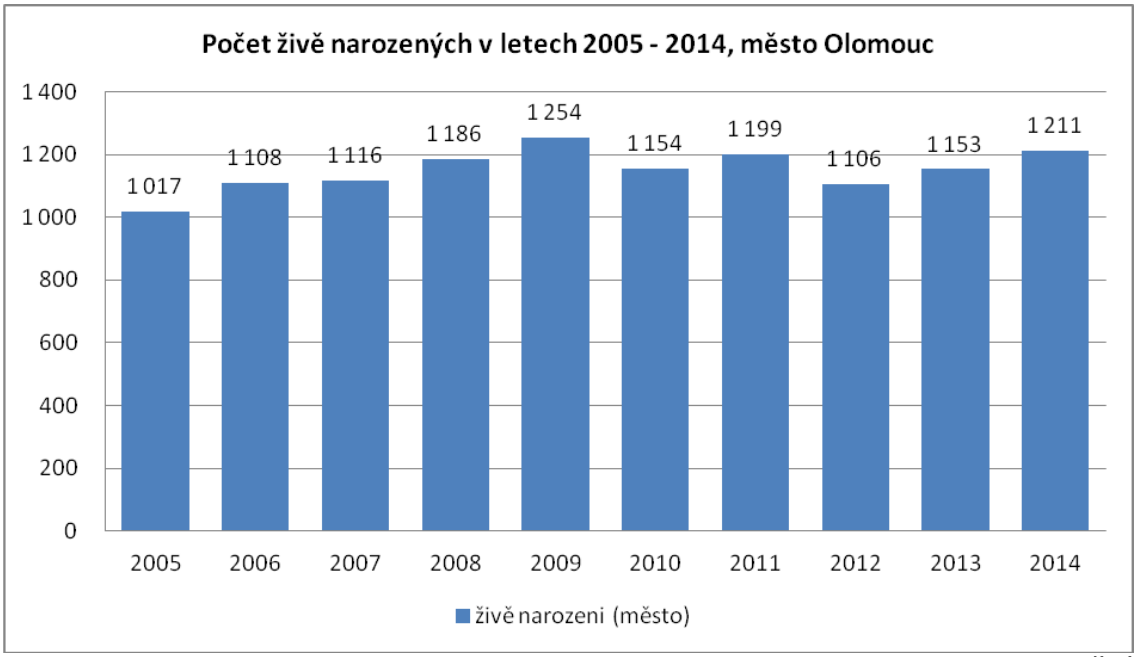

Zdroj: ČSÚ

Statistiky rovněž ukazují na to, že podíl dětí narozených mimo manželství roste. V roce 2014 se mimo manželství narodilo nejvíce dětí za předcházejících deset let a jejich podíl představoval více než čtyři desetiny z celkového počtu živě narozených dětí (43,1 %). Oproti roku 2005, kdy to byly tři desetiny (30,9 %), se jedná o nárůst o více než desetinu (12,2 %).

Stále více dětí se rodí svobodným matkám, za posledních deset let byl zaznamenán nárůst o 14,2% (z 23,8 v roce 2005 na 38% v roce 2014).

V roce 2014 se bezmála šest desetin dětí (59,5 %) narodilo ženám starším 30 let, v roce 2005 to byly jen o málo více než čtyři desetiny (42,7 %), což představuje nárůst o téměř dvě desetiny dětí (16,8 %).

V roce 2014 bylo ve městě Olomouc zaznamenáno 391 potratů, což je nejvíce v rámci sledované desetileté řady. Při přepočtu počtu potratů na 100 narozených dětí zjistíme, že

v roce 2014 bylo zaznamenáno 32,2 potratů na 100 narozených dětí, přičemž ve 22,3 případech se jednalo o umělá přerušení těhotenství.

2.6 Ekonomická aktivita

Více než polovina obyvatel města (51,2%) je ekonomicky aktivních. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo představuje více než čtyři desetiny obyvatel města (44,9 %). Ekonomická aktivita zůstala nezjištěna v případě 4 % obyvatel města.

Jak ukazuje graf níže, podíl nezaměstnaných osob (vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku) na konci září 2015 dosahoval 7,3%. V září 2015 byl oproti stejnému období roku 2014 zaznamenán pokles o 1,7 %.

Graf 9: Podíl nezaměstnaných osob v letech 2014 a 2015, Olomouc

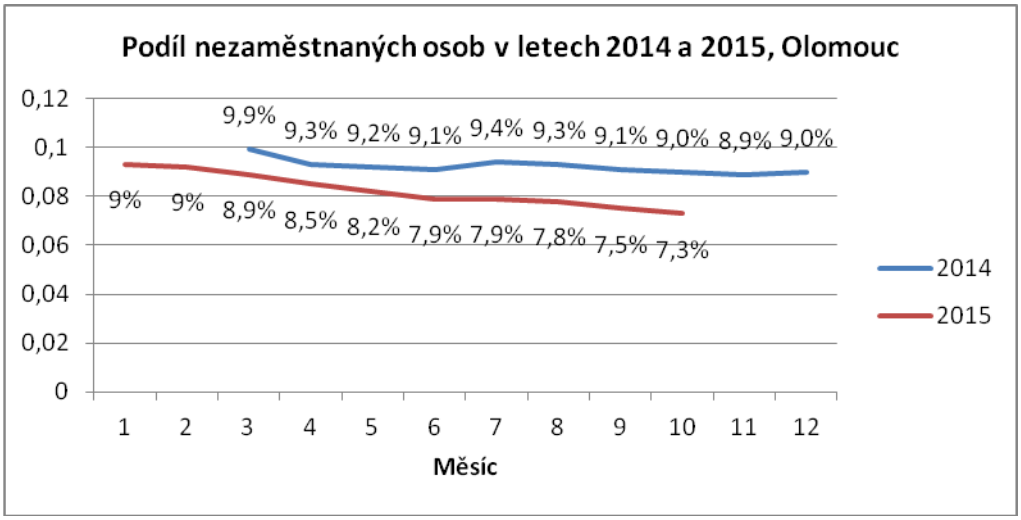

Zdroj: MPSV

Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání se při srovnání března 2014 a září 2015 snížil o 1 724 osob (z 6 698 na 4 974 osob). Na konci roku 2014 tvořili bezmála polovinu (49,8 %; 3 010 osob) dosažitelných uchazečů ti, kteří jsou evidováni déle než 12 měsíců. Absolventi se na celkovém počtu dosažitelných uchazečů podíleli 4,6 % (279 osob).

V září 2015 bylo ve městě Olomouc registrováno 1528 volných pracovních míst. Ve srovnání s březnem 2014 se jedná o nárůst o 1151 pracovních míst.

2.7 Bytový fond

Následující kapitola se zabývá bytovým fondem města zejména z pohledu právního užívání bytů, počtu obytných místností či podle počtu osob žijících v bytech.

Téměř čtyři pětiny obydlených bytů (79%) z celkového bytového fondu města Olomouc, který čítá 43 070 bytů, představují byty v bytových domech. Jedna pětina bytů (20,2 %) se nachází v domech rodinných a v ostatních budovách nalezneme 0,8 % bytového fondu města.

Graf 10: Byty podle právního důvodu užívání, město Olomouc, SLDB 2011

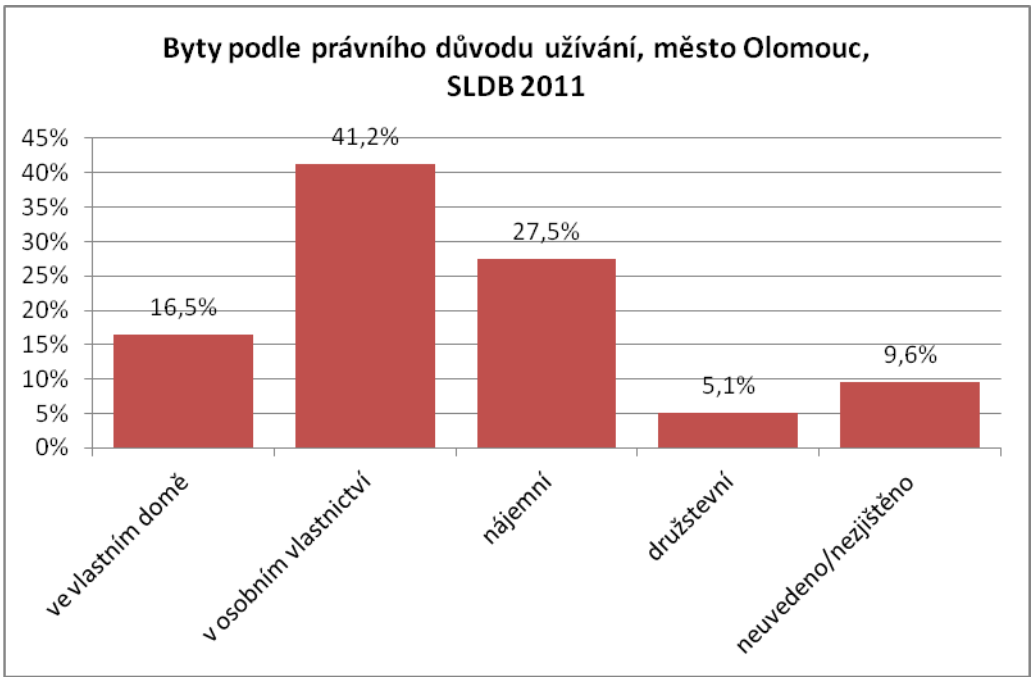

Zdroj: ČSÚ

Čtyři desetiny bytů (41,2%) se nachází v osobním vlastnictví. Druhou nejpočetnější skupinou jsou byty nájemní, které představují téměř tři desetiny (27,5 %) bytového fondu. Následují s více než desetinou (16,5 %) byty ve vlastním domě a s 5,1 % byty družstevní.

Bytový fond města je tvořen zejména čtyřpokojovými byty (33,4%) a třípokojovými byty (26,4 %). Více než desetinu bytového fondu zastupují byty dvoupokojové (15,2 %) a byty s 5 a více místnostmi (12,8 %). Jednopokojové byty se na celkovém počtu bytů podílejí 4,6 %.

Statutární město Olomouc provozuje na svém území 7 domů s pečovatelskou službou s celkovou kapacitou 565 bytů zvláštního určení, 58 bezbariérových bytů a celkem 24 bytů v režimu sociálního bydlení na Holické 51.

V roce 2014 bylo ve městě Olomouc nově dokončeno 480 bytů, což je nejvíce za posledních 5 let.

2.8 Domácnosti

Ve městě Olomouc žije celkem 43 070 bytových domácností. Bytové domácnosti z 96,1 % tvořeny jednou hospodařící domácností a 3,9 % dvěma a více hospodařícími domácnostmi.

Graf 11: Bytové domácnosti podle počtu členů, Olomouc, SLDB 2011

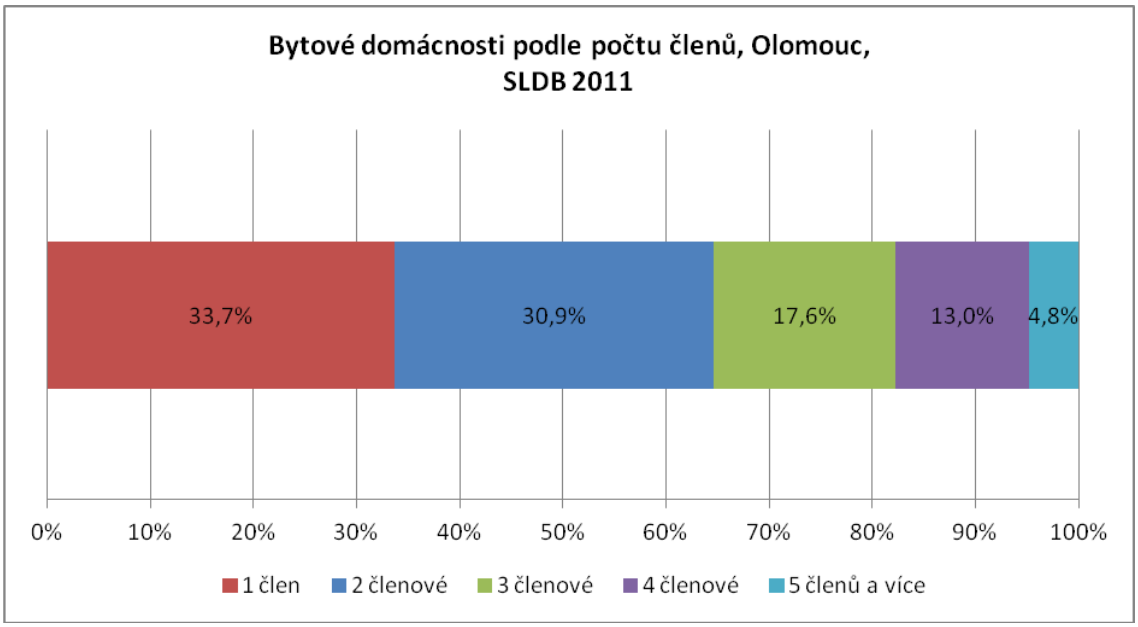

Zdroj: ČSÚ

Bytové domácnosti jsou z jedné třetiny (33,7 %) tvořeny jedním členem. Téměř ve třetině (30,9 %) případů čítají dva členy, z necelé pětiny (17,6 %) jsou zastoupeny třemi členy, ve více než desetině (13 %) čtyřmi členy a v 4,8 % tvoří bytovou domácnost pět a více členů. Hospodařících domácností žije ve městě Olomouc 45 410.

Celkem 57,6 % představují hospodařící rodiny tvořené jednou rodinou. Druhou nejpočetnější skupinou (36 %) jsou domácnosti jednotlivců. Vícečlenné nerodinné domácnosti se na

hospodařících domácnostech podílejí 5,4 %. Podíl hospodařících domácností, které jsou tvořeny dvěma a více rodinami, představuje 0,9 %.

Hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou čítají v absolutních číslech 26 171 domácností. Více než tři čtvrtiny z nich (76,5 %) jsou rodinami úplnými a méně než jednu čtvrtinu (23,5%) představují rodiny neúplné.

Graf 12: Hospodařící domácnosti tvořené 1 rodinou podle úplnosti a závislých dětí, Olomouc, SLDB 2011

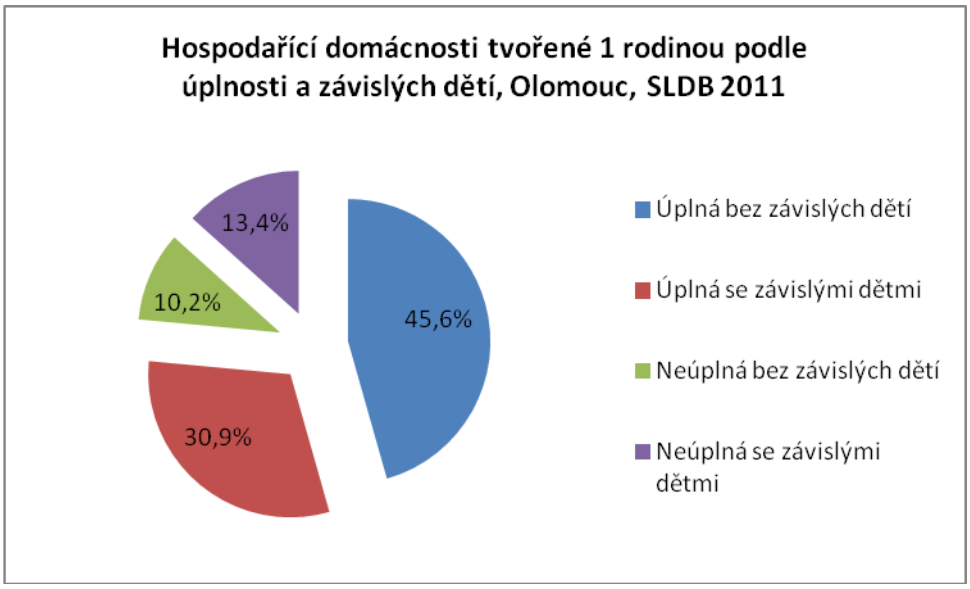

Zdroj: ČSÚ

Téměř polovinu (45,6 %) hospodařících domácností tvořených jednou rodinou přestavují úplné rodiny bez závislých dětí, následují úplné rodiny se závislými dětmi (30,9 %). Více než desetinu hospodařících domácností tvořených jednou rodinou reprezentují neúplné rodiny se závislými dětmi (13,4 %) a neúplné rodiny bez závislých dětí (10,2 %).

Ve více než polovině (55,8 %) domácností tvořených jednou rodinou nežije závislé dítě. Jedno závislé dítě nalezneme ve 25 % domácností tvořených jednou rodinou, dvě závislé děti v 16,8 % a tři a více závislých dětí žije ve 2,4 % domácností tvořených jednou rodinou.

3. Analýza potřeb rodin žijících na území města Olomouce

Analýzu potřeb rodin v Olomouci zpracovala v roce 2015 společnost SocioFactor s.r.o., celá zpráva je součástí materiálu Studie rodin v Olomouci. Studie rodin v Olomouci navazuje a rozšiřuje zjištění získané prostřednictvím „Analýzy potřeb rodin a současného stavu jejich naplňování“, kterou společnost SocioFactor s.r.o. zpracovala pro Statutární město Olomouc v roce 2011. Jedná se o soubor dílčích výzkumných činností, které sledují a identifikují potřeby rodin v přímé interakci se zkoumanými ve veřejném prostoru. Výstupy analýzy sloužily jako podklad pro tvorbu nové koncepce rodinné politiky na roky 2016-2018.

Analýza potřeb rodin byla provedena formou polostrukturovaných hloubkových rozhovorů a byla provedena mezi vybranými typy rodin. Použita byla tedy kvalitativní metodologie. Rozhovorů se zúčastnily rodiny s dětmi ve věku 0-2 roky, 3-5 let, 6-8 let a 9-12 let. Osloveny byly typy rodin, které jsou objektem rodinné politiky. Struktura rozhovoru se odvíjela od tematických okruhů:

- Informovanost rodin o rodinné politice ve městě
- Hodnocení podmínek, které město rodinám vytváří
- Hodnocení veřejného prostoru města z hlediska potřeb rodin
- Návrhy na zlepšení podpory rodin ve městě
- Slaďování pracovního a rodinného života
- Potřeby jednotlivých typů rodin (dle výše uvedených věkových kategorií dětí)

Z analýzy vyplývá, že rodiny vítají informace o rodinné politice. Potřebují je však získávat s dostatečným časovým předstihem, aby jim přizpůsobily své plány. Jako klíčové se v tomto směru jeví internetové prostředí a rozvoj již fungujícího webu rodinné politiky.

Rodinná politika by měla být nadále tvořena akcemi, které zvyšují kvalitu života ve městě, to lidé vítají a oceňují. Město podle participantů disponuje dostatečnou kapacitou pro uplatňování rodinné politiky a má spoustu možností, jak využít veřejný prostor při uplatnění fantazie a tvořivosti.

Samotné rodiny vidí určitý prostor ke zlepšení v oblasti získání slev v městské hromadné dopravě, zlepšení situace rodin, které mají děti se specifickými potřebami, čtenářských

dovedností dětí, zlepšení dostupnosti bydlení pro rodiny s dětmi a podpora rodinných poraden a vzdělávacích kurzů, které by mohly pomoci řešit rodinné krize.

Problematickou oblastí je slaďování pracovního a rodinného života – mezi zaměstnavateli ve městě není rozšířena příliš velká osvěta o možnostech uplatnění prorodinných opatření ve firmách a možnosti zkrácených úvazků, sdílených pracovních míst, firemních školek atd. Tyto jsou rodičům většinou odepřeny.

Potřeby rodin se liší podle věkových skupin dětí, ale obecně jsou vždy orientovány na témata nalezení vhodného „vzdělavatele“ a adaptace dítěte na prostředí vzdělávací instituce, dále na aktivity dítěte, jejich finanční náročnost a malý prostor rodičů participovat na aktivitách.

4. Analýza potřeb rodin – angažovanost

Tato kapitola se zabývá výsledky výzkumné zprávy z terénního šetření ve městě Olomouci, které se uskutečnilo 16. 11. 2015. Jedná se o součást širšího projektu Studie rodin v Olomouci. Výstupem tohoto projektu je podkladová analýza pro úpravy nástrojů rodinné politiky ve městě Olomouci. Terénní šetření mělo za cíl zjistit potřeby olomouckých rodin v souvislosti s trávením jejich volného času na území města.

Sběr dat byl organizován na základě principů kolaborativní etnografie a tzv. public anthropology. Cílem výzkumného týmu bylo zapojit obyvatele Olomouce do diskuse o způsobech trávení jejich volného času a vybavenosti olomouckého veřejného prostoru k provozování různých volnočasových aktivit, zejména pro rodiny s dětmi. Šetření ukázalo, že nejoblíbenějším způsobem trávení volného času rodin i jednotlivců v Olomouci je sport. Je zde však také zájem o tvořivý způsob trávení volného času, např. v rámci kreativních dílen, výtvarných kroužků, podpory amatérské divadelní činnosti či výuky hudby.

Občané města by rovněž ocenili oživení městského prostoru, zejména parků, a to organizovanými aktivitami nebo vybudováním lepšího zázemí pro pobyt rodin s dětmi zde (společné pouštění draků, stánek s piknikovým vybavením, zahradní kavárna, dětské hřiště v parcích kolem centra města).

Maminky by ocenily dětský koutek v centru města, kde by mohly využít krátkodobé hlídací služby v době, kdy např. vyřizují své záležitosti na úřadech.
Rovněž by místní obyvatelé uvítali, kdyby byl podpořen vztah městských dětí k přírodě, např. vybudováním ekocentra v centru města nebo organizovanými komunitními aktivitami vztahujícími se k těmto tématům.

Starší lidé a maminky s malými dětmi by naopak ocenili regulaci pohybu cyklistů v často úzkých ulicích historického jádra města.

5. Opatření rodinné politiky statutárního města Olomouce na roky 2016-2018

Následující kapitola představuje oblasti, na které je rodinná politika statutárního města Olomouce v letech 2016-2018 zacílena. Každá oblast je rozpracována do opatření, jednotlivá opatření jsou pak následně zpřesněna v jednoletých Akčních plánech rodinné politiky vždy na příslušný rok.

5.1 Komunikace s rodinami

Cílem této oblasti je zejména zvýšit informovanost veřejnosti o aktivitách pro rodiny s dětmi. Důležitým informačním kanálem by se tak měly stát především stávající webové stránky rodinné politiky, kde by rodiny našly ucelené informace a kde by organizace mohly prezentovat své volnočasové aktivity, akce a jiné programy pro děti. Dalším zdrojem informací pro rodiny s dětmi by měl být měsíčník Olomoucké listy a propagační materiály pro rodiny. Poskytování logotypu pro veřejné akce vhodné pro rodiny s dětmi by mělo rovněž přispět k jednotnému informování o akcích pro rodiny a rodinné politice města. V této oblasti je rovněž věnována pozornost podpoře akcí pro rodiny s dětmi.

Opatření 1.1 Jednotné informování o aktivitách pro rodiny ze strany města

a) poskytovat logotyp pro veřejné akce vhodné pro rodiny
b) koordinovat akce pro rodiny akciových společností a příspěvkových organizací města Olomouce
c) aktualizovat a propagovat stávající webové stránky rodinné politiky

Odpovídá: odbor sociálních věcí, odbor vnějších vztahů a informací

Opatření 1.2 Propagace a realizace aktivit podporujících rodiny

a) vydávat propagační materiály na letní sezonu o aktivitách pro rodiny s dětmi
b) vydávat pravidelné tiskové zprávy o aktivitách v rámci rodinné politiky včetně akcí pro rodiny (publikování např. v Olomouckých listech)
c) využívat sociálních sítí při informování občanů o aktivitách pro rodiny s dětmi
d) podporovat organizování seminářů, kulatých stolů a konferencí o rodině
e) oceňovat společnosti a instituce přátelské rodině

f) zapojovat veřejnost do diskuze o rodinné politice, získávat zpětnou vazbu prostřednictvím webových stránek

Odpovídá: odbor sociálních věcí, odbor vnějších vztahů a informací, odbor kancelář primátora

5.2 Služby pro rodiny

Následující oblast se zaměřuje na plánování a vyhodnocování dostatečnosti nabídky služeb péče o děti předškolního a školního věku a následné pružné zareagování na demografický vývoj a naplněnost škol.

Pro rozšíření nabídky na trávení volného času a pro pohybové aktivity venku budou nadále vytipovávána hřiště, která budou otevřena veřejnosti. Svou nabídku aktivit představí i ZŠ a MŠ Svatoplukova 11, u níž dochází k přeměně na školu otevřenou, komunitní školu.

Jako důležité se jeví širší využívání prostor stávajících klubů pro seniory pro zájmové a volnočasové aktivity pro rodiny. Svůj význam má i zajištění pravidelné činnosti komunitního centra na ul. Peškova 1, to zejména z toho důvodu, že se komunitní centrum nachází na jednom z největších sídlišť v Olomouci, kde žije značné množství rodin s dětmi a kde prostor pro jejich společné vyžití chybí.

Oblast se rovněž zaměřuje na vzájemné propojování a sbližování generací, a to zejména prostřednictvím činnosti jednotlivých mateřských a rodinných center, které nabízejí prostor pro mezigenerační setkávání, dále pak např. prostřednictvím mateřských škol a jejich nabídkou aktivním seniorům – dobrovolníkům – předčítat dětem či realizací mezigeneračního vzájemného učení. Další možností je vytvořit prostor pro vznik partnerství seniorů a rodin s dětmi, kterým např. chybí třetí generace.

Opatření 2.1 Plánování a vyhodnocování dostatečnosti nabídky služeb péče o děti předškolního a školního věku

a) vyhodnocovat průběžně demografický vývoj a vyhodnocovat průběžně naplněnost mateřských a základních škol
b) v dostatečném předstihu plánovat a případně upravovat kapacity mateřských nebo základních škol zřizovaných SMOl, a to v souladu s Koncepcí rozvoje školství statutárního města Olomouce a ITI Olomoucké aglomerace
c) reagovat na potřeby navýšení kapacit školních družin
d) podporovat finančně mateřské školy jiných zřizovatelů dle možností rozpočtu SMOl

Odpovídá: odbor školství

e) podporovat dětské jesle zřizované statutárním městem Olomouc a hledat možnosti podpory pro dětské jesle a dětské skupiny zřizované jinými subjekty než je statutární město Olomouc

Odpovídá: odbor sociálních věcí

Opatření 2.2 Otevření škol veřejnosti

a) koncepčně zpracovat otevření škol veřejnosti – společné aktivity pro žáky a rodiče, mezigenerační aktivity, vzájemné učení
b) udržet, případně rozšířit stávající nabídku hřišť u základních škol, popř. zahrad mateřských škol přístupných veřejnosti pro aktivní využití volného času

Odpovídá: odbor školství

Opatření 2.3 Činnost komunitní školy

a) zpracovat plán přeměny ZŠ a MŠ Svatoplukova 11, Olomouc
b) vytvořit nabídku aktivit pro veřejnost, sledovat jejich úspěšnost, poptávku
c) podporovat navázání a rozvoj spolupráce s rodinnými a mateřskými centry a Univerzitou Palackého v Olomouci

Odpovídá: odbor školství

Opatření 2.4 Podpora center pro rodinu

a) podporovat činnost stávajících mateřských a rodinných center v Olomouci (finanční podpora prostřednictvím dotací z rozpočtu statutárního města Olomouce - více viz opatření 6.2, bezplatná propagace činností a aktivit center a podpora jejich činnosti v nemovitostech ve vlastnictví města za sníženou úhradu)
b) rozšířit využití stávajících klubů pro seniory pro zájmové a volnočasové aktivity pro rodiny
c) podporovat činnost komunitního centra na ul. Peškova 1

Odpovídá: odbor sociálních věcí

Opatření 2.5 Podpora mezigeneračního soužití

a) více zapojit aktivní seniory do rodinné politiky různými způsoby, např. předčítání dětem v mateřských školách, mezigenerační vzájemné učení, „náhradní“ babička či dědeček pro rodiny s dětmi, či pořádat a podporovat akce, kde by byl prostor pro zapojení celé generace
b) prostřednictvím mateřských a rodinných center nadále nabízet a rozvíjet prostor pro mezigenerační setkávání, nabízet možnost seberealizace pro aktivní seniory – pomoc při programu pro děti během vzdělávání rodičů, nabídka účasti na tvořivých dílnách, zapojení do akce Celé Česko čte dětem

Odpovídá: odbor sociálních věcí, odbor školství, mateřská a rodinná centra

5.3 Slučitelnost rodinného života a zaměstnání

Jak ukazuje Analýza potřeb rodin žijících na území města Olomouce, harmonizace pracovního a rodinného života je stále problematickou oblastí. Zaměstnavatelé mají stále malý zájem o zkrácené úvazky, sdílená pracovní místa, práci z domu, firemní školky apod. Proto se tato oblast zaměřuje na podporu aktivit, které povedou ke zvýšení informovanosti zaměstnavatelů o možnostech a výhodnosti prorodinných opatření pro vlastní prosperitu firmy, jako je např. využití alternativních a flexibilních forem práce. Neméně důležitá je i podpora rodičů vracejících se z mateřské/rodičovské dovolené, formou různých seminářů a vzdělávacích kurzů.

Opatření 3.1 Publicita a osvěta v oblasti souladu rodinného života a zaměstnání

a) podporovat aktivity zaměřující se na zvyšování informovanosti zaměstnavatelů o možnostech a výhodnosti prorodinných opatření pro vlastní prosperitu firmy, jako je např. využití alternativních a flexibilních forem práce
b) podpora akcí, které posilují a propagují nástroje harmonizace rodinného a pracovního života

Odpovídá: odbor sociálních věcí

5.4 Městský prostor přátelský rodinám

Cílem této oblasti je pokračovat ve zpřístupňování veřejného života, především služeb, vzdělání, kultury, zaměstnání a sportu všem obyvatelům i návštěvníkům města. Bude tedy nadále docházet k odstraňování architektonických, technických, komunikačních a informačních bariér ve městě, bude pokračovat obnova vozového parku s výhledem 100 % nízkopodlažnosti

v autobusové trakci s výhledem na pořízení elektrobusu a zvýšení nízkopodlažnosti v tramvajové trakci.

Neméně důležitý je také rozvoj cyklistické dopravy, který by měl jednak vést ke snížení dopravní automobilové zátěže na městských vozovkách, ale současně nabídnout rodinám nové trasy a tím nové možnosti výletů do okolí. Do oblasti mobility patří i bezpečný pohyb po městě, proto na bezpečnost dětí při cestě do školy a ze školy budou u vytipovaných základních škol dohlížet strážníci Městské policie Olomouc a dobrovolníci zejména z řad aktivních seniorů.

Do městského prostoru přátelského rodinám jistě patří i místa pro trávení volného času. Proto i v následujícím období se zaměříme na další modernizaci a rekonstrukci stávajících dětských hřišť a sportovišť v obytných čtvrtích na veřejném prostranství dle demografického vývoje. Rodiče s malými dětmi se pak mohou těšit na nové přebalovací koutky ve městě, čímž se jim rozšíří nabídka bezpečného prostředí pro přebalení a nakrmení malých dětí.

Opatření 4.1 Bezbariérový pohyb po městě

a) projednávat a odstraňovat architektonické, technické, komunikační a informační bariéry ve městě a umožnit plné zapojení do života města všem jeho občanům a návštěvníkům, to vše v souladu s vytvořenou koncepcí postupného odstraňování bariér – Akčního plánu a Seznamu priorit, které jsou součástí Územní studie Bezbariérová doprava ve městě Olomouci
b) podporovat pravidelná setkání pracovní skupiny, kde jsou zastoupeni představitelé organizací zastupujících jednotlivé skupiny obyvatel, kterých se problém přístupnosti města týká, tj. rodiny s dětmi, senioři a lidé s tělesným a smyslovým postižením

Odpovídá: odbor sociálních věcí

Opatření 4.2 Dohled na rizikových přechodech pro chodce

a) realizovat zvýšený dohled strážníků v lokalitách se zvýšeným výskytem dětí zejména u škol, dětských hřišť, atp. nebo na frekventovaných komunikacích, kde hrozí dopravní kolize
b) zapojit občany města, zejména aktivní seniory, do zlepšení bezpečnosti v dopravě například dohledem na přechodech pro chodce při základních školách

Odpovídá: Městská policie Olomouc, odbor sociálních věcí

Opatření 4.3 Bezpečnost a zklidňování lokalit

a) projednávat a navrhovat opatření vedoucí ke zklidňování lokalit

Odpovídá: odbor koncepce a rozvoje

b) realizovat opatření vedoucí ke zklidňování lokalit

Odpovídá: odbor správy městských komunikací a MHD

Opatření 4.4 Rozvoj městské hromadné dopravy

a) pokračovat v obnově vozového parku s výhledem 100% nízkopodlažnosti v autobusové trakci a zvýšení nízkopodlažnosti v tramvajové trakci na základě zpracované koncepce obnovy vozidel do r. 2020

Odpovídá: odbor správy městských komunikací a MHD

Opatření 4.5 Podpora a rozvoj cyklistické dopravy

a) zvýšit bezpečnost jízdy cyklistů a rozmanitost cyklistických tras
b) rozvíjet cykloturistiku na území města
c) vytvářet podmínky pro pohodlnou a bezpečnou dojížďku občanů města do zaměstnání, čímž se sníží dopravní automobilová zátěž na městských vozovkách

Odpovídá: odbor koncepce a rozvoje

Opatření 4.6 Zajištění činnosti Centra SEMAFOR pro rodiny s dětmi

a) podporovat dopravní výchovu a s ní spojené volnočasové aktivity pro děti i nejširší veřejnost z Olomouce i okolí

Odpovídá: Centrum SEMAFOR

Opatření 4.7 Přebalovací koutky a místa pro kojící matky ve veřejných prostorách

a) udržet stávající přebalovací koutky a místa pro kojící matky ve veřejných prostorách
b) iniciovat zřizování přebalovacích koutků a míst pro kojící matky v jednotlivých objektech statutárního města Olomouce a dalších institucích zřizovaných městem

Odpovídá: odbor sociálních věcí, odbor kancelář tajemníka

Opatření 4.8 Veřejný prostor přístupný rodinám s dětmi

a) podporovat zřizování nových a úpravu stávajících hřišť pro všechny kategorie dětí a rodiny s dětmi tak, aby odpovídala současným potřebám a demografickému vývoji v jednotlivých lokalitách města

Odpovídá: odbor koncepce a rozvoje

5.5 Přímá podpora rodin

Následující oblast se týká přímé podpory rodin, nikoliv podpory prorodinných organizací. Jedná se jak o slevy pro rodiny v městských zařízeních a městské dopravě, tak o podporu dětí - žáků základních škol - z nízkopříjmových rodin s cílem odstranit jejich znevýhodnění při přístupu ke vzdělávání a mimoškolním aktivitám cílenou sociální prací a přímou podporou těchto žáků.

Opatření 5.1 Slevy pro rodiny v městských zařízeních a městské dopravě

a) informovat veřejnost o nabízených slevách prostřednictvím médií a webových stránek
b) udržet, případně rozšířit nové rodinné slevy v rámci Olomouc Region card

Odpovídá: odbor vnějších vztahů a informací

Opatření 5.2 Podpora dětí z nízkopříjmových rodin v přístupu ke vzdělávání

a) v rámci sociální práce s rodinou a ve spolupráci se školou zjistit příčiny situace, poskytnout odborné sociální poradenství
b) v odůvodněných případech dle stanovených kriterií poskytnout podporu na pořízení základních životních potřeb z rozpočtu statutárního města Olomouce
c) připravit ve spolupráci s komisí hospodářského rozvoje RMO vytvoření nadačního fondu na podporu vzdělávání dětí z nízkopříjmových rodin

Odpovídá: odbor sociálních věcí, odbor koncepce a rozvoje

5.6 Institucionální udržitelnost rodinné politiky

Oblast se zaměřuje na další rozvoj rodinné politiky města Olomouce, a to zejména prostřednictvím rozvíjení vztahů s potenciálními partnery rodinné politiky, kteří mohou přinést

nové příležitosti a nové formy spolupráce. Cílem je také hledat vhodné finanční nástroje na realizaci rodinné politiky a účelnou koordinaci jednotlivých aktivit.

Opatření 6.1 Institucionální zajištění rodinné politiky

a) zajistit pravidelnou činnost pracovní skupiny rodinné politiky
b) rozvíjet vztahy s potenciálními aktéry rodinné politiky a vyhledávat nové partnery (např. ZOO Olomouc, Vlastivědné muzeum v Olomouci, Aquapark atd.)
c) prohloubit vztahy s Univerzitou Palackého v Olomouci např. zadáním diplomových prací na téma rodinné politiky a života rodin ve městě, života generací či antropologie města apod., příp. využít prostory jednotlivých fakult pro konání akcí pro rodiny
d) připravit podmínky pro vznik komise pro rodinu jako poradního orgánu RMO, v pracovní skupině rodinné politiky SMOl navrhnout náplň činnosti této komise

Odpovídá: odbor sociálních věcí

Opatření 6.2 Finanční udržitelnost prorodinných aktivit

a) podporovat prorodinné aktivity prostřednictvím dotace z rozpočtu statutárního města Olomouce v oblasti sociálních aktivit

Odpovídá: odbor sociálních věcí

6. Závěr

V roce 2015 získalo statutární město Olomouc první místo v celostátní soutěži „Obec přátelská rodině roku 2014“. Spolu s dotací ve výši dva miliony korun na rozvoj prorodinných aktivit ve městě získala Olomouc i titul Obec přátelská rodině. Realizací opatření nové koncepce rodinné politiky bychom rádi dosáhli toto, aby město Olomouc bylo i nadále považováno za město přátelské rodinám.

Podpora rodin a rodinná politika není jen o zpracované koncepci. Za vším stojí především usilovná práce a snaha všech aktérů rodinné politiky, ochota spolupracovat a hledat nová řešení a možnosti.

Věříme, že tento koncepční materiál napomůže ke zefektivnění již zrealizovaných opatření v předchozím období a že se město Olomouc stane dobrou adresou pro rodiny s dětmi, které v něm mohou realizovat své životní plány a sny.

7. Použitá literatura

1. Rodinná politika statutárního města Olomouce na roky 2014-2015, dostupná na http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/15_/15720/rodinna-politika-2014-2015.cs.doc
2. Akční plán rozvoje rodinné politiky statutárního města Olomouce na rok 2015, dostupný na http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/16_/16449/akcni-plan-rozvoje-rodinne-politiky-2015.cs.doc
3. 4. komunitní plán sociálních služeb Olomoucka na období let 2016-2019, dostupný na http://kpss.olomouc.eu/uploaded/download/4-kpss-web.pdf
4. Studie rodin v Olomouci, dostupná na http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/16_/16449/studie-rodin-v-olomouci-2015.cs.pdf
5. Programové prohlášení Rady města Olomouce na období 2014-2018, dostupné na http://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/17_/17561/programove-prohlaseni-olomouc-2014-2018.cs.pdf
6. Rodinná politika na úrovni krajů a obcí. Metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí, MPSV 2008, ISBN 978-80-86878-82-9
7. Bosničová, N., Kolářová, J. (ed.): Kde to ladí a kde skřípe: slaďování práce a péče v mezinárodní perspektivě. Gender Studies, o.p.s., Praha 2012, ISBN 978-80-86520-40-7.
8. Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2016-2018, dostupná na https://www.kr-olomoucky.cz/rodinna-politika-cl-582.html
9. Akční plán Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na rok 2016, dostupný na https://www.kr-olomoucky.cz/rodinna-politika-cl-582.html
10. Národní koncepce podpory rodin s dětmi, MPSV 2008, dostupná na http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf

OLOMOUC

Koncepce rodinné politiky statutárního města Olomouce na roky 2016-2018

Vydalo statutární město Olomouc, 2016
www.olomouc.eu